

Vastaus kirjalliseen kysymykseen urheilijoiden ja taiteentekijöiden jäämisestä työttömyysturvan ulkopuolelle

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Sari Multalan /kok ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 547/2020 vp:

Millaisiin toimiin työ- ja elinkeinoministeriössä ryhdytään, jotta oman työn määritelmä olisi selkeä eikä johtaisi kohtuuttomiin tilanteisiin urheilijoiden, taiteentekijöiden ja muiden vastaavassa tilanteessa olevien ammatinharjoittajien kohdalla?

Henkilön tekemää työtä arvioidaan työttömyysturvajärjestelmässä työttömyysturvalain (1290/2002) palkansaajia tai yrittäjiä koskevien säännösten perusteella. Yrittäjän eläkelain (1272/2006) 3 §:n mukaan yrittäjällä tarkoitetaan henkilöä, joka tekee ansiotyötä olematta työntekijä tai virkasuhteessa. Tällaista henkilöä pidetään yrittäjänä myös työttömyysturvajärjestelmässä. Jos kyse ei ole työ- tai virkasuhteesta taikka yrittäjänä tehdystä työstä, työtä arvioidaan työttömyysturvalain ns. omassa työssä työllistymistä koskevien säännösten perusteella.

Omassa työssä työllistymistä koskevat työttömyysturvalain säännökset ovat hyvin samankaltaiset yrittäjiä koskevien säännösten kanssa. Pelkästään se seikka, että työnhakijan katsotaan työllistyvän yrittäjänä tai omassa työssä, ei estä työttömyysetuuden saamista. Jos yritystoiminnan tai oman työn vaatima työmäärä on niin suuri, että se on esteenä kokoaikatyön vastaanottamiselle, työllistyminen on päätoimista. Yrittäjänä tai omassa työssä työllistytvä työnhakija ei ole työttömyysturvalaissa tarkoitettu työntekijä, jos hän työllistyy yhdenjaksoisesti päätoimisesti yli kaksi viikkoa yrittäjänä tai omassa työssä. Asian selvittää ja ratkaisee työ- ja elinkeinotoimisto. Harrastusluonteinen toiminta ei estä työttömyysetuuden saamista. Sivutoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssä työllistyvällä voi olla oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen.

Työttömyysturvalakia on koronavirusepidemiatilanteessa väliaikaisesti muutettu siten, että lomautetulla henkilöllä on oikeus työttömyysetuuteen muun muassa yritystoiminnassa ja omassa työssä työllistymisen estämättä. Lisäksi yrittäjällä on oikeus työmarkkinatukeen tilanteessa, jossa yrittäjän päätoiminen työllistyminen on päättynyt koronavirusepidemian takia, eikä työmarkkinatuen saamiseen vaikuta työllistyminen omassa työssä. Muutokset ovat voimassa 31.12.2020 asti.

Ammattiurheilijoilla on oikeus ei-ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan samoin edellytyksin kuin muillakin työmarkkinoille tulevilla henkilöillä. Työttömyysturvan ansiopäivärahaan on oikeus työnhakijalla, joka on ollut vakuutettuna työttömyyskassassa vähintään 26 edellistä viikkoa ja vakuutettuna ollessaan täyttänyt työssäoloehdon. Lisäksi ansiopäiväraha-oikeus edellyttää työttömyysvakuutusmaksujen maksamista. Ammattiurheilijat eivät kuulu ansiopäivärahan piiriin,

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 547/2020 vp

koska he eivät osallistu työttömyysvakuutusmaksujen maksamiseen. Asiaa on käsitelty viimeksi sosiaali- ja terveysministeriön työryhmässä vuonna 2013.

Työ- ja elinkeinoministeriö on antanut ohjeen (TEM/2414/03.01.04/2018) työ- ja elinkeinotoimistojen tehtävistä työttömyysturvalain toimeenpanossa. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa työ- ja elinkeinotoimistojen oikeudellisesta ohjauksesta työttömyysturvalain toimeenpanossa antamalla työ- ja elinkeinotoimistoille muun muassa hallinnon sisäistä valtakunnallista työohjeistusta. Ohjeiden keskeinen tavoite on turvata yhdenmukainen soveltamiskäytäntö.

Työnhakijan ammattitaidon ylläpitäminen tarkoituksena myötävaikuttaa myöhempiin mahdollisuuksiin saada työtä ei vaikuta oikeuteen saada työttömyysetuutta. Ratkaisukäytännössä ammattitaidon ylläpitämisenä ei kuitenkaan pidetä esimerkiksi taiteilijan valmistautumista ennalta sovitettuun produktioon eikä toimintaa, jolla on taloudellinen tavoite. Ammattiurheilijan työllistymisen pää- tai sivutoimisuutta arvioitaessa otetaan huomioon muun muassa urheilijan työsopimuksen tai muun ns. urheilijasopimuksen sisältö.

Työ- ja elinkeinoministeriön tilastojen mukaan vuoden 2020 tammi-huhtikuun aikana työvoimaviranomaiset eivät ole antaneet yhtäkään työttömyysetuuden maksamista estävää työvoimapolitiittista lausuntoa omassa työssä työllistyville henkilöille, jotka ovat urheilijoita tai taiteilijoita. Yleensäkin niiden työnhakijoiden joukko on melko pieni, joiden työttömyysturvaoikeutta arvioidaan työttömyysturvalain omassa työssä työllistymistä koskevien säännösten perusteella.

Jos työnhakija kokee, ettei työ- ja elinkeinotoimisto ole ratkaissut hänen työttömyysturva-asiansa lainsäädännön ja vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaisesti, hän voi pyytää työ- ja elinkeinotoimistoa käsittelemään hänen asiansa uudelleen. Työnhakija voi myös saattaa asiansa sosiaaliturva-asioden muutoksenhakulautakunnan tutkittavaksi valittamalla työttömyyskassan tai Kansaneläkelaitoksen antamasta päätöksestä. Muutoksenhakulautakunnan päätöksestä voi valittaa vakuutusoikeuteen. Työttömyysetuuden takaisinperinnästä päättää työttömyysetuuden maksaja Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa.

Valtioneuvosto on 19.3.2020 tekemällään päätöksellä asettanut parlamentaarisen komitean sosiaaliturvan uudistamiseksi. Työttömyysturvalain omassa työssä työllistymistä koskevien säännösten tarpeellisuutta tai mahdollisia muita muutostarpeita voidaan tarkastella osana tätä kokonaisuudistusta, mikäli parlamentaarinen komitea haluaa ottaa asian selvitettävien asioiden joukkoon.

Helsingissä 22.7.2020

Työministeri Tuula Haatainen